

Chúng ta chắc ai cũng nghe tiếng Hội đồng tư vấn kinh tế của Tổng thống Mỹ. Được thành lập từ năm 1946 với 3 thành viên chính thức. Họ là những nhà kinh tế hàng đầu của đất nước, có một nhiệm vụ duy nhất là tư vấn kinh tế và hàng năm chuẩn bị Thông điệp kinh tế cho Tổng thống. Tuy chỉ có ba người, lúc cần thiết mới mời thêm một vài chuyên gia khác, nhưng không phải bao giờ họ cũng có thể dễ dàng tìm được tiếng nói chung. Có lần G. Truman, Tổng thống Mỹ thứ 33, đã phải ngửa mặt lên trời mà than rằng: xin hãy cho tôi "nhà cố vấn kinh tế một tay". Tại sao lại "một tay"? Bởi khi trả lời bất cứ câu hỏi nào của ông, các vị cố vấn đều sử dụng cả hai tay: "Mặt này....., và mặt khác.....". Tổng thống Mỹ thứ 40, R. Reagan cũng không ít lần "đụng" phải vấn nạn này, đến nỗi ông đã đúc kết thành lời "sấm": "Nếu để các nhà kinh tế tham gia chơi trò "Cơ hội may mắn", thì người dẫn chương trình sẽ có 3.000 câu trả lời cho 100 câu hỏi". Vì sao thế? Có phải vì kinh tế học là ngành khoa học mới, đang trên đà phát triển, còn quá nhiều mảnh đất chưa được khai phá, nhiều lý thuyết chưa được kiểm chứng...

8% hay 10%?

Do đó lựa chọn của các nhà kinh tế dựa trên những lý thuyết khác nhau, dĩ nhiên kết quả sẽ khác nhau. Nhưng có lẽ, điều quan trọng nhất làm nên tích phức tạp, đa dạng của các lựa chọn kinh tế - đó chính là cuộc sống. Bởi hơn bất kỳ một ngành khoa học nào khác, kinh tế học gắn chặt với hơi thở của cuộc sống thường ngày. Mà cuộc sống thật muôn hình muôn vẻ, vận động không ngừng. Thế là các nhà kinh tế "chóng mặt", xoay vần trăm ngả trong sự vận động liên hồi đó. ấy, như chuyện Chính phủ đệ trình lên Quốc hội mục tiêu tăng trưởng GDP năm 2006 vừa rồi. 8% - lập tức có nhiều ý kiến trái ngược nhau. Kể bảo nhiều, người cho là ít (Tăng trưởng 8% hay trên 10%?, Tuổi trẻ ngày 24.10.2005), người thì ngoảnh mặt đi không thêm tranh luận. Giới chuyên môn mà còn thế, thì hỏi làm sao dân thường, sinh viên

Tăng trưởng kinh tế Vấn đề không chỉ là con số

TS. NGUYỄN VĂN MINH

Suy cho cùng, con số vẫn chỉ là con số, 8% hay 10% cũng đều không có ý nghĩa gì, nếu chúng không được gắn kèm với sự chuyển mình thật sự của nền kinh tế, mà biểu hiện rõ nét nhất chính là mức sống của người dân.

như chúng ta có thể có nắm bắt được: 8% nhiều hay ít đây? Nhiều người nhún vai, chặc lưỡi: mấy % mà chẳng được, cứ tăng trưởng là quý, 8-9 hay 10%, chênh nhau có 1-2% đáng là bao. Có đáng không? Xin nêu một con số để bạn đọc tham khảo. Năm 1900, GDP thực tính theo đầu người của Nhật là 1.196 USD và của Bangladesh 495 USD (ít hơn Nhật 2,4 lần). Từ đó (1900) cho đến năm 2000, tốc độ tăng trưởng GDP tính trung bình/năm của Bangladesh là 0,78%, còn của Nhật là 2,82% (lớn hơn Bangladesh chỉ ~2,04%/năm). Thế mà năm 2000, GDP bình quân đầu người của Nhật đạt 23.400 USD còn Bangladesh vẫn ị ạch ở mức 1.050 USD.

Vậy đấy, chỉ cần nhìn hơn đối phương 2% mỗi năm, sau 100 năm thu nhập bình quân đầu người của Nhật đã vượt Bangladesh trên 20 lần. Con số này không ấn tượng sao? Cho nên, đừng chủ quan, 1% hay 2%

đó là một khoảng cách không hề nhỏ chút nào. Thực ra, có một qui tắc rất đơn giản để mô tả lợi hại của tốc độ tăng trưởng cấp số nhân. Người ta thường gọi là qui tắc 70. Nếu một đại lượng tăng lên với vận tốc x%/năm, thì số năm cần thiết để đại lượng này nhân đôi giá trị là 70/x. Như vậy, với tốc độ tăng trưởng 8%/năm, chúng ta cần 8,75 năm để nhân đôi giá trị GDP, trong khi với tốc độ 10%/năm, chúng ta chỉ cần đúng 7 năm, tiết kiệm được 1,75 năm. Đây là một khoảng thời gian và tài sản vô cùng quý giá đối với một đất nước đang cố hết sức chạy đua với thời gian như nước ta. Chắc là vì khác biệt như thế nên các nhà kinh tế mới tranh luận. Nhưng thôi, hãy gạt chuyện con số sang một bên. Suy cho cùng, con số vẫn chỉ là con số, 8% hay 10% cũng đều không có ý nghĩa gì, nếu chúng không được gắn kèm với sự chuyển mình thật sự của nền kinh tế, mà biểu hiện rõ nét nhất chính là mức sống

của người dân.

Lượng hay Chất?

Ai cũng biết tăng trưởng kinh tế phụ thuộc vào sự tăng trưởng các yếu tố nguồn lực. Thông thường có 5 loại nguồn lực chính: tài nguyên, sức lao động, vốn, tài năng kinh doanh và tiến bộ khoa học công nghệ. Các yếu tố nguồn lực có thể tăng trưởng theo cả hai mặt số lượng và chất lượng (như từ trong nông nghiệp thường dùng là quảng canh và thâm canh). Do đó tăng trưởng cũng có hai loại: lượng và chất. Mở rộng diện tích canh tác - đó là lượng; nâng cao năng suất trên 1 đơn vị diện tích - đó là chất. Dĩ nhiên ai cũng biết chính biến đổi đối về chất của các yếu tố nguồn lực mới thực sự là điều kiện bảo đảm cho tăng trưởng kinh tế cao, bền vững. Và chúng ta cũng đang cố hết sức để tạo nên sự chuyển biến này, đành rằng hiệu quả chưa được như mong muốn. Ví dụ, về tài nguyên, chúng ta quyết định xây dựng nhà máy lọc dầu Dung Quất - tạo một chuyển biến về chất.

Về nguồn nhân lực, chúng ta đầu tư mạnh mẽ cho giáo dục, lấy giáo dục là quốc sách hàng đầu, thay đổi chính sách giá-lương-tiền - tạo động khuyến khích người lao động. Về vốn đầu tư, theo mục tiêu năm 2006 vốn đầu tư xã hội so với GDP lên tới 38,6% (cao nhất từ trước tới nay) và nhà nước không ngừng tạo

chính sách thông thoáng thu hút mạnh mẽ đầu tư trong và ngoài nước. Phát triển tài năng kinh doanh - bây giờ chúng ta đã có một Ngày doanh nhân, tinh thần khởi nghiệp đang thổi một luồng gió mới vào thế hệ 8X: ứng dụng, phát triển khoa học, công nghệ - cái này thì khỏi phải bàn. Chỉ liếc qua một vài cuộc thi trên truyền hình cũng đủ thấy sự chuyển động mạnh mẽ tới mức nào: Robocom, Sao Khuê, Trí tuệ Việt Nam, VIFOTEX...

Ấy vậy mà vẫn có nhiều ý kiến e ngại về thực trạng tăng trưởng của kinh tế Việt Nam. Tại sao? Có phải vì tăng trưởng của ta mới chỉ mang tính định hướng chất lượng, còn thực tế thì chưa chuyển dịch được bao nhiêu. Nhà máy Dung Quất xây mãi vẫn chưa xong. Giáo dục cải cách liên tục nhưng hiệu quả chất lượng chưa thấy đâu. Tăng lương song hành với tăng giá, nỗi lo lạm phát cứ đeo đẳng người dân. Vốn đầu tư trong và ngoài nước không ngừng tăng (6 tháng đầu năm 2005 Ngân hàng Nhà nước đã mua vào khoảng 60 nghìn tỷ VND giấy tờ có giá để tăng vốn khả dụng cho ngân hàng thương mại, một hình thức tạo vốn cho tăng trưởng kinh tế - Nguyễn Thị Thanh Thảo "Nhức nhối giá-lương-tiền"- Báo điện tử Vneconomy, ngày 15.09.2005), nhưng tình trạng thất thoát và đọng vốn đầu tư xây dựng cơ bản vẫn

không hề biến chuyển. Chúng ta có một nguồn lực về công nghệ thông tin trẻ trung và nhiều khát vọng, có thể tạo một bàn đạp rất tốt để bứt lên, nhưng trong kế hoạch năm năm tới chúng ta lại không chú ý vào một mũi nhọn nào cả mà phải lựa chọn có chọn lọc các lĩnh vực. Nói vậy có nghĩa là còn chờ đợi, còn tính toán. Đó là chưa nói đến một số diễn biến phức tạp khó tránh khỏi trong tương lai với hình thức tăng trưởng như hiện nay: lạm phát, tăng trưởng "ảo", phân hoá sâu sắc khoảng cách giàu - nghèo... Nhưng thôi, xin dành đề tài này cho một cuộc nói chuyện khác.

Tăng trưởng kinh tế, quả thật, không chỉ là câu chuyện của những con số. Bởi tăng trưởng gắn chặt với đời sống của mỗi chúng ta. Mà người dân vốn bình dị, 8% hay 10% không hề gì, cái chính là ngày mai nếu không khá hơn thì ít ra đừng kém hơn ngày hôm nay. Còn các nhà kinh tế xin mời cứ bàn luận, cứ suy diễn, cứ tranh cãi. Bởi nói như lời của J. Keynes, nhà kinh tế lỗi lạc nhất thế kỷ 20: "Để nghiên cứu lý thuyết kinh tế không đòi hỏi những khả năng thiên bẩm. Kinh tế học không quá khó như Triết học, hay một số ngành khoa học khác. Nhưng lại rất ít người xứng đáng đạt được điểm "giỏi" về môn học này. Nghịch lý ở chỗ tuy không khó nhưng nhà kinh tế chuyên nghiệp (giỏi) cần phải có các kỹ năng tổng hợp đặc biệt. Về một khía cạnh nào đó, anh ta đồng thời phải là nhà toán học, nhà sử học, nhà triết học, nhà hoạt động chính trị. Anh ta cần hiểu rõ ý nghĩa của các con số và biết thể hiện mạch lạc suy nghĩ của mình. Anh ta phải thể hiện được cái riêng bằng ngôn ngữ chung kết hợp hài hoà giữa cụ thể và trừu tượng. Anh ta nghiên cứu hiện tại dưới đèn chiếu sáng của quá khứ để xây dựng tương lai. Không một khía cạnh nào của đời sống con người có thể lọt qua mắt anh ta. Anh ta phải có chí hướng và không dễ tình cảm chi phối. Anh ta phải lăn lộn và trung thực như một nghệ sĩ mặc dù đôi khi lại rất trần tục như một chính trị gia." ■